

existentními před tím, než zákon nabyl účinnosti. Předpis § 23, odst. 1. cit. vládního nařízení č. 114/1926, jenž zde přichází v úvahu, nabyl podle § 68 téhož vládního nařízení účinnosti dnem 1. července 1926, to znamená, že účinek této normy promítá se zpět k tomuto dni, čili že na práva a právní poměry normou tou dotčené jest hleděti tak, jako by norma ta tu byla již dne 1. července 1926. Ježto pak norma tato nemá přechodných ustanovení, resp. nestanoví výjimky oddalující jeden z účinků této normy, totiž vyloučení z pojištění u okresní nemocenské pojišťovny, stal se i vylučující důvod § 5 a) existentním již ke dni 1. července 1926 a ruší se tímto dnem pojištění podle zákona č. 221/1924, byť i před vydáním normy bylo právně existovalo. Nelze proto shledati nezákonným, uznalo-li naříkané rozhodnutí, že Ludvík Janáč již od 1. července 1926 nepodléhá pojištění podle zákona č. 221/1924. Stížnost ještě dovozuje, že nastalé vyloučení Ludvíka Janáče z pojištění podle § 5 zákona zakládá změnu v druhu zaměstnání a postavení zaměstnance v něm a že bylo proto povinností poštovního úřadu tuto skutečnost nejdéle do tří dnů podle § 19 zákona pojišťovně oznámiti, a nebyla-li tato zákonem stanovená povinnost splněna, nastaly prý i následky v § 20, odst. 1. zákona uvedené. K námitce této se poznamenává: Zdali v daném případě byl takový ohlašovací závazek zaměstnavatelův, či zda vyloučení Ludvíka Janáče z pojištění podle § 5 zákona — zakládající se na řádně vyhlášené normě — jest okolností, jejíž oznamování, snad vzhledem k její notoritě, zákon v § 19 neměl na mysli, nemůže Nejvyšší správní soud v rámci tohoto sporu řešiti, stejně jako otázku, zda a jaké následky by nastaly podle § 20, odst. 1., poněvadž naříkané rozhodnutí — jež jediné jest předmětem přezkoumání tímto soudem — s tohoto hlediska, jež staví spor na jiný právní základ, daný případ neposoudilo (§ 5 zákona o správním soudě), nehledíc ani k tomu, že z vývodů stěžovatelčiných není ani jasně patrné, které důsledky po stránce věcné z § 20 pro daný spor vyvozuje a v jakou logickou spojitost přivádí tento paragraf s ustanovením § 160 b), s jehož hlediska spor v řízení správním byl posuzován. Že by pak byl měl úřad řešiti předmětný spor také s hlediska §§ 19 a 20 zákona č. 221/1924, toho stížnost nenamítá. Z těchto úvah dospěl Nejvyšší správní soud k zamítnutí stížnosti jako bezdůvodně

(Nález Nejv. správ. soudu ze dne 26. listopadu 1928, č. 3930/28.)

Pensijní pojištění.

(Podává minist. rada Dr. Bronislav Welck.)

Akvisitér pojišťovny na proviši.

Ministerstvo sociální péče potvrdilo rozhodnutí zemské správy politické v Brně, že stěžovatel O. jako akvisitér pojišťovny „Viktoria zu Berlin“ nepodléhá pojistné povinnosti z toho důvodu, že nebyl k firmě v poměru služebním (§ 1151 vš. obč. zák.), takže chybí nezbytný předpoklad pro pojistnou povinnost, stanovený v § 1, odst. 1. pensijního zákona.

O stížnosti Nejvyšší správní soud uvažil:

Z ustanovení § 1, odst. 1. zákona ze dne 5. února 1920, č. 89 Sb. z. a n., plyne, že základním zákonným předpokladem pro pojistnou povinnost určité osoby jest, aby osoba ta byla v poměru služebním. Pojem poměru služebního v citovaném zákoně není nijak vymezen. Judikatura nejvyššího správního soudu ustálila se na tom, že pojmem „služební poměr“ rozuměti sluší ony vztahy, které vyplývají pro dvě osoby z uzavřené služební smlouvy ve smyslu § 1151 obec. obč. zák. ve znění III. dílčí novely ze dne 19. března 1916 č. 69 ř. z.

§ 1151 ustanovuje: „Je-li někdo povinen konati jinému po nějakou dobu služby, vznikne služební smlouva.“ Podstatným pojmovým znakem

služební smlouvy, a tedy i služebního poměru, jest podle toho na straně zaměstnancově závazek konati služby. Je-li však zaměstnanec povinen svému zaměstnavateli konati služby, vyplývá z toho, že v příčině konání služeb těch jest vázán říditi se rozkazy zaměstnavatelovými, čímž vzniká poměr vázanosti a podřízenosti jeho, pokud jde o služební jeho činnost, služební smlouvou vymezenou, k rozkazům zaměstnavatelovým (srovnej nálezy Boh. A 3977/24 a 4330/25). Nejvyšší správní soud trvá na právních názorech v těchto nálezech vyslovených.

Žalovaný úřad, vycházející z definice služební smlouvy, obsažené v § 1151 zák. obč., dospěl v naříkaném rozhodnutí k úsudku, že stěžovatel nebyl k firmě Viktoria zu Berlin v poměru služebním a popřel proto jeho pojistnou povinnost, shledav, že není pro ni tohoto nezbytného v § 1, odst. 1. pensijního zákona vytčeného předpokladu.

Stížnost snaží se naproti tomu dovoditi, že mezi stěžovatelem a jmenovanou firmou služební poměr byl, a vytýká opačnému právnímu názoru, z něhož žalované ministerstvo vycházelo, rozpor se spisy a nezákonnost.

Jde tedy v daném případě o řešení otázky, zda v poměru mezi stěžovatelem a firmou podle toho, co ve správném řízení bylo o něm zjištěno, lze shledati podstatné pojmové znaky poměru služebního.

Ježto jde pouze o odpověď na tuto spornou otázku, jsou právně bezvýznamny všechny ony obšírné vývody stížnosti, kterými stěžovatel dovozuje právní existenci smluvního svého poměru k firmě. Smluvní poměr jeho nebyl v řízení správním nikým popírán, a nepopírá ho ani naříkané rozhodnutí. Jeho obsah neposkytuje žádného podkladu k domněnce, že by žalovaný úřad popíral existenci jakéhokoli smluvního poměru stěžovatele k firmě a v důsledku toho popřel pak i existenci poměru služebního. Naopak z důvodů naříkaného rozhodnutí je zřejmo, že žalovaný úřad vychází z toho, že stěžovatel ve smluvním poměru k firmě jest; neguje toliko, že poměr ten lze kvalifikovati jako poměr služební, aniž řeší vůbec otázku, jakého druhu poměr ten jest, zejména zda jde o kontrakt nominální či innominální. Z té příčiny netřeba se zabývatí vývody stížnosti, pokud doličují, že smlouvu stěžovatelovu s firmou uzavřenou nelze zahrnouti ani do kategorie smluv společenských, zmocňovacích ani o dílo, neboť z toho, že nejde o žádnou takovou smlouvu, neplyne ještě, že musí jíti o smlouvu služební.

Smluvní poměr stěžovatelův k akciové pojišťovací společnosti „Viktoria“ byl založen a vymezen dopisy stěžovatelovými firmě zaslanými, agenturní instrukcí ze dne 1. května 1911 a dopisy firmy. Všechny těchto listin dovolává se také stížnost, jež netvrdí, že by obsah jich byl snad v rozporu se skutečným stavem nebo že by ustanovení v nich obsažená byla změněna souhlasnou vůlí stran.

Obsah uvedených listin jest proto rozhodný pro posouzení právní povahy vzájemného smluvního poměru, mezi stěžovatelem a společností „Viktoria“ založeného a nesporně dosud trvajícího, a tedy základem pro řešení sporné otázky. Dopisem ze dne 15. října 1919 nabídl se stěžovatel dodávati pojišťovací společnosti „Viktoria“ v Berlíně pojišťovací návrhy, odpovídající její agenturní instrukci, podle podmínek v dopise tom obsažených a za provisií sazby tam uvedené. Další dopis jeho ze dne 7. listopadu 1921 obsahuje nabídku obstarávati inkaso pojišťovacích premií pro společnost za provisií podle podmínek v dopise vytčených. Vedle provisií těchto zaručena byla stěžovateli zvláštní bonifikace při docílení určité výše pojistných jednotek za rok (t. zv. pensum) dopisy společnosti pro jednotlivá léta. Zmíněná agenturní instrukce, i pro stěžovatele platná, ustanovuje v § 71 o právním postavení agentově, že v jeho činnosti sluší rozeznávati tři stránky:

- a) zprostředkování pojišťovacích návrhů,
- b) zprostředkování placení premií a
- c) činnost důvěrnickou.

O činnosti ad a) uvádí instrukce, že při sepisování pojišťovacích návrhů jedná agent z příkazu navrhovatelova a má povinnost, příkaz, jež od něho obdržel, co nejsvědomitěji vyplnit, jeho o všem poučiti a na vše upozornit, co jest v jeho zájmu.

Přijímá-li agent premie (činnost ad b), jedná naproti tomu jako pokladní úředník „Viktorie“ tak, že přijímá peníze jako jeho vlastnictví. Použití jich ve svůj nebo cizí prospěch ani vrátiti je bez jejího svolení agent nesmí.

Pokud jde o činnost důvěrnickou (c), jest agent obchodním přítelem společnosti, povinným k věrnosti, svědomitosti a mlčenlivosti. Nemůže samostatně pojištění uzavřít, změnit ani zrušit, prozatímní listy vydávat ani premie stanovit. On zprostředkuje toliko pojišťovací návrhy, o jejichž přijetí neb odmítnutí rozhoduje ředitelství samo. Prohlášení o pojištění jest oprávněn přijati, nikoli o nich rozhodnouti a jest povinen, neprodleně dále je odevzdati. Podle § 72. instrukce není akviziční činnost agentova místně nijak omezena. On může zprostředkovati pojištění v libovolném místě. Změní-li agent bydliště, musí o tom podle § 73. instrukce podati dříve včas generální agentuře zprávu a udati, přeje-li si podržeti zastoupení společnosti také v svém novém bydlišti. Společnost rozhodne, lze-li jeho přání vyhověti čili nic. § 75. ustanovuje, že jest v zájmu agentově, aby obchodním nařízením a přáním generálního agenta přesně vyhověl. Pokud jde o peníze, jež agent obdržel pro firmu, nestává se tím jejím dlužníkem, nýbrž spravuje je jako svěřený mu cizí majetek jako pokladní úředník. Peníze smí přijímati jen, má-li k tomu jej oprávnující firmou vydanou listinu. Vydávati soukromé a prozatímní kvitance agentem není přípustno.

Z těchto smluvních ustanovení plyne, že podle srovnalé smluvní vůle stran, v nich projevené, stěžovatel vyvíjel pro společnost „Viktorii“ činnost jednatele na provisi tím, že zprostředkoval za provisi pojišťovací obchody pro ni samostatně, nikoli na základě služební smlouvy. Neboť ve své zprostředkovací činnosti, kterou vykonával podle ustanovení instrukce a zvláštních pokynů generálního agenta, nebyl ani časově ani místně ani při výběru osob, jež pro společnost akviroval, vázán jejími rozkazy. On mohl pracovati podle svých vlastních dispozic, kdy a jak bylo mu libo, neměl stanovenou žádnou pracovní dobu, žádnou povinnost konati obchůzky v určitých obdobích, navštěvovati určitá místa a osoby, dostavovati se pravidelně k přijímání rozkazů obchodních, prodlévati v určitých časových obdobích v určitých místnostech a p. Ve své zprostředkovací činnosti byl úplně neodvislý a žádné kontrole se strany společnosti, případně jejich orgánů, při tom nepodléhal. Stěžovatel nebyl honorován za určitou práci po nějakou dobu konanou, jak to má § 1151. obč. zák. na mysli, nýbrž jen za úspěch své zprostředkovací činnosti, totiž provisi z pojišťovacího obchodu, byl-li pojišťovací návrh společnosti stěžovatelem dodaný od ní přijat, a bylo-li pojištění takto uskutečněno. Jemu nedostalo se odměny (platu) za služby pro společnost vykonané nehledíc k jejich výsledku, nýbrž jen v tom případě, došlo-li k uzavření zprostředkovaného jím pojištění, takže v opačném případě risiko sebe intensivnější, leč neúspěšné jeho činnosti ve prospěch společnosti vyvinuté, šlo jen na vlastní vrub stěžovatelův. Jest proto nesprávné tvrzení stížnosti, že neúspěch činnosti stěžovatelovy ide na účet společnosti. Ona ovšem přijde o zisk, který z dodání a přijetí pojišťovacího návrhu by jí kynul, ale v tom nelze spatřovati ještě její risiko. Risiko stěžovatelovo spočívá v tom, že jeho námaha může býti úplně marná, a on přes svou ztrátu času, svou práci a případně své hotové výdaje nedocílí žádné odměny (provisi). Vše to riskoval stěžovatel, nikoli společnost. Risiko postihuje tedy jen jeho.

Vezme-li se náležitý zřetel k úmyslu smluvních stran, jak z uvedených smluvních ustanovení proniká, a na celkový obraz činnosti stěžov-

vatelovy, nelze shledati, že by byl úsudek žalovaného úřadu, že mezi ním a společností nebylo poměru služebního, spisy nedoložen a nelogický.

Stížnost, poukazující na to, že účelem smluvního poměru stěžovatelova nebylo, aby byl rozvázán jediným výkonem, nýbrž že stranami bylo zamýšleno, aby smluvní poměr trval delší dobu, dovozuje z toho, že jde o poměr služební. Dedukci tuto nelze uznati správnou; neboť z toho, že smluvní poměr nemá býti omezen na výkon jediný a že při jeho sjednání bylo úmyslem stran, aby výkonů bylo více a poměr trval delší dobu, nevyplývá ještě nutně, že proto již musí tu jíti o poměr služební. Jest ovšem pravda, že § 1151. obč. zák. jako náležitost služební smlouvy vytyčuje také konání služeb „po nějakou dobu“. Leč obratem tím měl býti vyjádřen jen rozdíl mezi smlouvou služební a smlouvou o dílo, jejíž podstata nezáleží v tom, že smlouvce jest povinen vyvíjeti na prospěch druhého smlouvce činnost po nějakou dobu, jako jest tomu při smlouvě služební, nýbrž záleží v závazku podati spolukontrahentu výsledek činnosti, t. j. zhotoviti proň určité smluvené dílo. Ostatně naříkané rozhodnutí trvalost smluvního poměru stěžovatelova ani nepopírá.

Stížnost dovolává se dále k obhájení svého stanoviska na ustanovení § 77. instrukce pro agentury, podle něhož veškerý potřebný materiál ten zůstane jejím vlastnictvím. Jak z předpisu toho vysvítá, jde tu o tiskopisy, vzorce, rejstříky, knihy a podobné pomůcky, sloužící k tomu, aby jich agent ke své zprostředkovací činnosti použil. Bezplatné jich poskytování nelze však pokládati o sobě za podstatný pojmový znak smlouvy služební, neboť okolnost tato není tak rozhodná, aby jí mohla vtisknouti význačný, charakterisující ráz, a k zákonným náležitostem smlouvy služební podle § 1151. obč. zák. nepatří.

Jestliže stěžovatel snaží se dovoditi svoji služební vlastnost také z toho, že v uvedené instrukci, v § 71. lit. b) se praví, že při přijímání premií jedná agent jako pokladní úředník Viktorie, dlužno proti tomu uvést, že ze slov těch nedá se na povahu jeho poměru usuzovati. § 71. lit. b) instrukce nutno čísti v souvislosti s předcházejícím odst. a). Zde se praví, že při sepisování pojišťovacích návrhů jedná agent z příkazu navrhovatele, tedy jako jeho zmocněnec, v odstavci b) pak zdůrazňuje se naopak tomu, že při přijímání premií nevystupuje již jako zmocněnec navrhovatelův, nýbrž jako zmocněnec firmy ve vlastnosti pokladního úředníka. Měla tedy v citovaných odstavcích býti vytýčena jen různost funkcí, v nichž agent vystupuje, ale nelze ve slovech „jako pokladní úředník“ shledávati opory pro úsudek, že agent jest úředníkem firmy a proto ve služebním poměru k ní.

V dalších svých vývodech zdůrazňuje stížnost z různých předpisů instrukce osobní podřízenost agentovu rozkazům společnosti, jimiž jest podroben a tak ve své činnosti omezen. Proti těmto vývodům třeba poukázati na to, že smlouva stěžovatelova se společností jest smlouvou dvoustrannou. Takovéto smlouvy již podle svého pojmu obsahují vzájemné povinnosti obou smlouvců. Samostatností jednatelově není však na úkor, jestliže v instrukci proň platné, tvořící integrující součást jeho jednatelské smlouvy, obsaženy jsou povinnosti agentovy k firmě, kterou zastupuje. To vyplývá přirozeně již z povahy věci samé a ze smluvního poměru, do něhož agent k pojišťovací společnosti vstoupil. Vytyčuje-li tedy instrukce meze, v kterých agent při své činnosti musí se pohybovati, a stanoví-li okruh jeho povinností a vůbec rámeček jeho činností, jsou tyto předpisy jen výplní obsahu smlouvy. Takováto smluvní ustanovení, ze samé podstaty dvoustranné smlouvy plynoucí, nezakládají však ještě podřízenosti a vázanosti charakterisující poměr služební a nečiní ještě jednatele nesamostatným zaměstnancem firmy, není-li tu zvláštních ustanovení, která by podřízenosti a vázanosti jednatelově nasvědčovala. Předpisy takových však v listinách, smluvní poměr stěžovatelův upravujících, jak shora bylo dovozeno, naléztí nelze. Nelze proto spatřovati vytýkaný rozpor se spisy, jestliže žalovaný úřad v naříkaném rozhod-

nutí v závazcích, stěžovateli instrukcí uložených, neshledal podřízenosti a vázanosti jeho k firmě ve smyslu § 1151 obč. zák.

Pokud stížnost v souvislosti s tím poukazuje také na hospodářskou podřízenost stěžovatelovu firmě spočívající v tom, že jest odkázán toliko na provisi, stačí k tomu podotknouti, že podřízenost či závislost hospodářská nenáleží k podstatným pojmovým znakům smlouvy služební, nýbrž jen podřízenost a vázanost k rozkazům zaměstnavatelovým (srovn. Boh. A 3977).

O tom, že těchto předpokladů při zprostředkovací činnosti stěžovatele nebylo, naopak, že byl nezávislým, svědčí také okolnost, že instrukce pro agentury i proň platná, neobsahuje ani obvyklého zákazu uzavírati obchody pro cizí konkurenční firmy. Zástupce společnosti „Viktoria“ při svém výslechu také potvrdil, že společnost stěžovateli nemůže zakázati, aby uzavíral pojištění i pro některý ústav konkurenční.

Vstup do přímých nebo nepřímých služeb jiné pojišťovací společnosti má podle § 6. lit. b) regulativu pro pensijní pokladnu pojišťovacích zástupců a úředníků Viktorie pouze za následek ztrátu nároku na důchod členů pokladny té jim jinak příslušející a postihuje ovšem i agenta, byl-li členem pokladny. Konkurenční zákaz podmínkou smluvní však nebyl. A kdyby i byl, nebylo by lze v něm shledati nějakou takovou vázanost a podřízenost, jakou poměr služební jest charakterisován.

Bez právního významu pro posouzení povahy smluvního poměru stěžovatelova k firmě jest konečně, že stěžovatel byl přihlášen k První pražské nemocenské pokladně obchodních a soukromých zaměstnanců a že byl pojistným listem jmenován řádným členem uvedené pensijní pokladny, zřízené společností Viktoria pro její pojišťovací zástupce a úředníky, poněvadž z těchto skutečností pro úsudek o tom, jakého rázu jest smluvní poměr stěžovatelův, nic podstatného nevyplývá.

Z těchto úvah dospěl Nejvyšší správní soud k zamítnutí stížnosti jako bezdůvodné.

(Nález ze dne 12. listopadu 1928, č. 23.360/27.)

Přetahovač zboží v textilním závodě.

Ministerstvo soc. péče potvrdilo rozhodnutí zemské správy politické v Praze, jímž bylo vysloveno, že B. nepodléhá pensijnímu pojištění, z těchto důvodů:

B. jest zaměstnán podle vlastní výpovědi přetahováním zboží, při čemž zbavuje zboží skvrn a nečistoty praním, odstřihuje nitě a odstraňuje jiné vady, vzniklé při tkaní. Vady, jež zjišťuje, jsou každému na první pohled patrný; odborných zkušeností k zjištění jich není třeba. Zkoumáním zboží se B. nezabývá, ježto nemá odborného vzdělání. Mimo přetahování zboží jest zaměstnán též měřením zboží, zaznamenáváním do knížky, balením zboží a pochůzkami na dráhu a poštu. Uvedené práce dlužno hodnotiti jako převážně manuální, dělnické, které nezakládají podle § 1, odst. 1. pensijního zákona pojistné povinnosti.

Žalovaný úřad má podle obsahu naříkaného rozhodnutí za prokázáno, jednak že vady, jež B. zjišťuje, jsou každému na první pohled patrný, a že k poznání jich odborných zkušeností není třeba, jednak že se B. zkoumáním zboží nezabývá. Zjištění tato odpovídají výsledkům vykonaného šetření.

Pokud jde o zjištění způsobu činnosti B., Nejvyšší správní soud nějaké neúplnosti nebo jiné vadnosti řízení s hlediska § 6, odst. 2. zákona o Nejvyšším správním soudě neshledal.

Nezákonnost naříkaného rozhodnutí shledává stížnost také v tom, že se v něm praví, že zkoumáním zboží se B. nezabývá, ježto nemá odborného vzdělání. Stížnost namítá, že podle tohoto odůvodnění bylo by k tomu, aby činnost přehlížitelská mohla býti považována